

SETMANARI IL·L·STRAT DE LITERATURA NOVAS Y ANUNCIS

Dedicat ab preferencia al desarrollo de la vida teatral de Catalunya

10 CÉNTIMS

SURT LOS DISSAPTES

10 CÉNTIMS

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
En Barcelona. Ptas. 2 trimestre.
Fora ciutat. " 2 " "
Los suscriptores del interior reben
las obras del folletí encuader-
nadas.

Director: D. JOAN BRÚ SANCLEMENT

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Carrer de las Cabras, 13, según.
Bussó á la escala.

PREUS DE CADA NÚMERO:

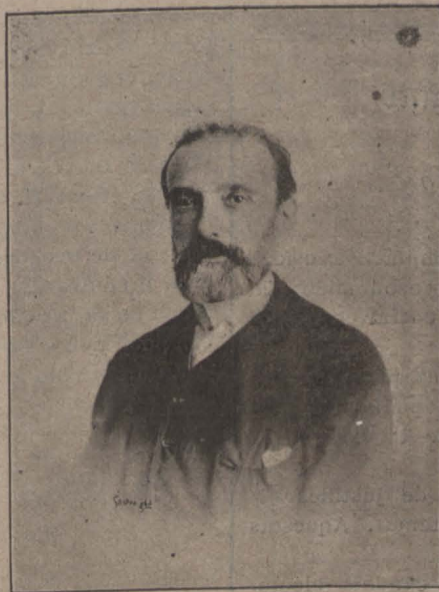
Número corrent. . . . 10 cts.
» extraordinari. . . 15 »
Los números atrassats son al ma-
teix preu y sense folletí.

D. CONRAT ROURE

Es un poeta excelent y un
prossista correcte. Tant quan
escriu en vers, com quan com-
pon en prosa, las sevas produc-
cions surten finas, atildadas,
pèrque ell concedeix tanta im-
portancia á la forma acabada de
la expressió, com al fondo ó tés-
sis contingut en la obra literaria.
Reunint aquestas dugas bellas
qualitats no es de extranyar que
sia considerat D. Conrat Roure,
com un de nostres millors li-
terats.

Ha pres part molt important
en lo renaixement de las lletras
catalanas y es un dels autors
dels quals pot dirse que ha gron-
xat en son bressol lo nostre mo-
dern teatro regional.

La societat «La Gata», que
feu célebras las obras de Serafi Fitarrá, dadas á
feu célebras las obras de Serafi Fitarrá, dadas á
llum ab lo nom de gatadas, estrená *Lo Cantador*,
llum ab lo nom de gatadas, estrená *Lo Cantador*,
nom de Pau Bunyegas y ab colaboració de Pitarrá.
nom de Pau Bunyegas y ab colaboració de Pitarrá.
Desde llavors, s'han estrenat d'aquest autor las
següents obras. «Una noya es per un rey», «La vida
al encant», «La comedia de falset», «Un fi de festa»,
«¡Divendres!», «L'ocasió fa 'l lladre», «Quí més
mira...» y «Lo cuarto dels mals endressos»; totas
ellas en un acte y únicament escrita en prosa la úl-
tima, qu' es la que comensém á donar avuy en lo

folletí. D' obras en tres actes, té:
«Un pom de violas», «Lo tret
per la culata», «Clarís», «Mont-
serrat» y «Lo castell y la masía.»

De sarsueletas du estrenadas
«La marmota», «Lo pot de la
confitura» y «De tauladas en
amunt.»

No ha sigut solsament en lo
teatro, hont hem d' aplaudir los
traballs del autor en pró de nos-
tra literatura; lo periodisme ha
ofert ample camp á la seva acti-
vitat y aixís es que 'l trobém ja
redactor de *Un tros de paper*,
primer setmanari catalá, publi-
cat al comens del renaixement,
y director de *Lo noy de la mare*,
periódich ilustrat per lo inolvi-
dable Tomás Padró, y que fou
la continuació de *Un tros de
paper*. Dirigi també los setma-
naris *La Rambla* y *La Pubilla*;
que en son temps foren tant po-

pulars com ho son avuy *La Campana* y *La Es-
quella*.

Ha sigut també en la época primera, director de
La Campana de Gracia, y més modernament de
Lo Nunci y *La Tomasa*. *Lo Xanguet*, xispejant
almanach que surtia ara fa vint anys, dirigit per
Pitarrá, y que lográ una vida de deu anys seguits,
guarda també infinitat de escrits d' en Roure.

En altres molts periódichs y revistas ha colaborat
l' autor que biografiém, de modo que es impossible
obrir una colecció cualsevol de publicació catalana

sense que lo seu nom s'ia trobat repetidas vegadas.

Va ser també director literari de *Lo Diari Català* y en lo seu folletí donà a la estampa una traducció de *L' Hiliada d' Homero*, única que en català possehim.

Los certámens, aquesta altre forma manifestativa de vida de la literatura nostra, han tingut ab en Roure un amorós conreuhador.

Omplíam infinitat de cuartillas no més citant las vegadas que ha sigut president ó membre de Jurats calificadors, habent també estat president del Consistori dels Fochs Florals de 1888, y mantenedor diversas voltas.

Sigué president del segón Congrés Catalanista celebrat en 1884 en lo Teatro Olimpo.

També es académich de la llengua.

Igualment ha sigut un dels puntals més fermes de la renombrada societat humorística «Lo Niu Guerrer»

Lo género de literatura preferit per ell, es lo humorístich, y si 's pugués coleccionar lo escrit per la seva fecunda ploma, podrian omplirse alguns volums.

Igualment ha honrat molts vegadas ab sa col·laboració las columnas de LO TEATRO REGIONAL. Per tots aquets motius exposats d' un modo sumerissim, doném avuy lo seu retrato en la primera plana.

J. BRÚ.

Catalunya y Avant

NOTAS HISTORICAS (I.)

Lo catalanisme en 1882, habia aixamplat sa esfera d' acció y entrat en lo camp jurídic y económic; an pas mes, y 's trobaria ab la precisió d' entrar en la política militant.

Mes pera donar lo pas, era precis molt pit y no menos tacte, puig que los elements juntats podian ab facilitat dispersarse de nou y era esguerrar l' éxit de la empresa, produhir un desbandament.

Las circunstancias mateixas tenian de justificar l' acte per alguns anhelat y per molts temut. Aquestas no tardaren a presentarse.

Aquell mateix any, ab motiu dels escándols electorals succehíts, ab motiu de las eleccions generals pera diputats a Corts, se indigná la opinió honrada del poble barcelonés; y fentse eco del públich clamoreig, lo *Centre Català* per acort del seu Consell general, elevá al difunt rey D. Alfonso XII una analítica exposició, en la cual ab claretat suma se estudiaba y descubrian totas las corruptelas del sistema electoral, preveyent que de no esmenarse posant remey al mal, aquest acabaria per sumir en lo descrédit al régimen representatiu, fentlo impossible com a forma de govern y servint de profit als bandos absolutistas. Lo tó-alt y franch usat per los catalanistas alashoras, separá del

seu costat alguns elements tacats del mal que 's deploraba, y evidenciá la necessitat de reformar la constitució del Centre, en lo sentit de que pugués aquest intervenir y fer actes polítichs, puig que no era prou desembrassada la seva esfera d' acció pera poder extender las influencias de las novas teorias que debian empenyer endevant la propagació dels ideals catalanistas.

Pero fins entre 'ls convensuts de que era hora que lo catalanisme entrés en sa major edat, hi habia diferencies sobre 'l modo de ser polítich de la nova tendencia y calia anifcar parers pera concretar aspiracions comunes.

A tal objecte y mentres se seguia los trámits reglamentaris de reforma d' estatuts, se discutía ampliament en la Cátedra del Centre una série de temas cucaminats a formular un programa que luego debía ser ab tota llibertat discutit y votat en un Segón Congrés Catalanista.

Las sessions públicas que precediren al dit Congrés, foren animadíssimas y lo Projecte de Programa aprobat com a base de discussió en la Assamblea que 's reuni després en lo teatro del Olimpo a 20 de Juny de 1883, fou fruit de la madurada deliberació de tots los elements catalanistas, sens faltarnhi un.

En aquellas fetxas tot respiraba vida en nostre agrupació y al temps que 's preparaba la segona reunió magna que verificaban los regionalistas catalans, cobrava activitat y forsas pera crear una cátedra de llengua catalana, cátedra que va sostenir lo *Centre Català* lo temps fixat en l' acort de fundació y que desempenya habentla guanyat en oposicions presididas per D. Mariano Aguiló, D. Adolf Blanch, D. Joseph Balari Jovany, D. Joaquim Riera y Bertrán, D. Manuel de Lassalle y D. Angel Guimerá, lo il·lustrat professor d' aquesta ciutat, D. Ignasi Ferrer y Carrió.

Com se veu donchs, la reunió de Assambleas y concretació de Programas no es pas nou, ó de nostres dias, an's al contrari; y mes endevant veurém com en lo terreno de la fixació de punts de doctrina regionalista ben poch nou s' ha fet d' alguns anys ensá.

En un próxim article historiarém fins al any 1888.

J. S.

ALEGORIA

Lo xampany.

TEATRO CATALÀ

LO SOMNI DE LA IGNOCENCIA.—Comedia en un acte en prosa, de D. Conrat Colomer. Estrenada lo dia 29 en lo «Casino Provensalense» de San Martí de Provensals.

Obtingué un èxit tan gran com merescut ja que 's recomana per sa gracia especial, degut á lo ingenios del assumpto y abundancia de xistes que proporcionan un rato agradable al espectador.

La execució siguié esmerada á carrech dels aplaudits artistes Adelina Sala, Catarina Fontova, Colomer, Millá y Muñoz.

L' AMOR NO TÉ EDAT.—Cuadro dramàtic en un acte, en vers, original de D. J. Bué Ventura. Estrenat lo 25 del passat en lo «Casino Republicà» de la Barceloneta.

Está ben versificat revelant en son autor grans dots de poeta. L' assumpto de l' obra es mal escullit ja que 's fá poch agradable. Esperém veure al autor en un altre obra en que l' argument sigui mes ben trovat. La execució, regular, distinguintshi lo senyor Ibern.

L' autor siguié demanat ab molt aplauso.

LO MARIT DE LA DIFUNTA.—Comedia en un acte, en vers, original de D. Francisco Figueras. Estrenada la nit del 28 del passat en la Teatro Romea.

Excessiva es l' acció de aquesta obreta, motivada per la intervenció de un criat y tres matrimonis, que per la confusió que arman, son moltes l's vegadas que ni la entenen los espectadors, ni 'ls mateixos personatges, pero aquets últims tenen una sort; quan la situació se los complica massa se l' aclaran á cau d' orella y... tan campantes, ells. La representació qu' era lánquida al comensar, se reanimá ab la sortida del actor Capdevila incitant á riurer als espectadors si no per lo que deya, per sa mímica bellugadissa que encomená al seu company Pinós que de poch li vingué no 's posés á ballar. Tots aquets primors donaren per resultat... molts aplausos y la demanda del autor.

INO 'S POT SER GUAPO.—Monólech en prosa, original de D. Ramon Ojeda. Estrenat en la tarde 29 del passat en la societat «La Lira.»

Lo protagonista representa un jove molt aficionat al *famellam*, segóns fa dirli l' autor, explicant alguns fets faltats de gracia y quin llenguatge está á l' altura de la paraula subratllada. Lo jove Ricardo Mallorquí que lo desempeñá ne tregué mes partit del que podíá esperar, per quin motiu siguié aplaudit.

ISENSE TITOL!—Comedia en un acte, en vers, original de D. Pere Mallorquí. Estrenada en lo mateix dia y local que l' anterior.

Demostrá l' autor de aquesta joguina, possehir bonas condicions pera lo cultiu del género. Abundan en ella xistes que denotan originalitat y gracia, perjudicantla sols alguna situació inverossímil en lo joch escénich, filla de la inexperiencia del autor.

Sigüé molt aplaudida y demanat lo senyor Mallorquí.

L' AMOR A LA PÀTRIA.—Drama català en un acte, en prosa, original de D. J. Vidal y Bertrán. Estrenat en la nit 29 del passat en lo Teatro Granvia.

Lo mèrit principal de aquesta obra consisteix en que dins las curtas proporcions de un acte, l' autor ha sapigut construir un drama ben format.

Si no logra interessar com altres, de situacions semblants, creyém deu atribuirse á lo molt que s' ha abusat

en lo teatro, de la nota patrioter, y també, perquè lo llenguatge de «L' amor á la pàtria» es poch castís; sa construcció es castellana y tots los personatges s' expressan sens variació de forma.

Lo desempeñy siguié ajustat.

Lo públich aplaudí y demaná l' autor al final.

TOT PER ELLA!—Comedia en un acte, en vers, original de D. Antoni Careta y Vidal. Estrenada la nit 30 del lpassat en lo Teatro Romea.

De tot lo que s' ha estrenat últimament, aquesta es l' obra que més s' hi descubreix la paternitat de un bon escriptor. No podíá esperarsen menos del senyor Careta. La versificació es molt correcte y 'l llenguatge just y atildat.

Lo defecte que més sobresurt, es l' assumpto que motiva la trama; en algunas de sas situacions fluctua entre 'ls límits de la comedia passant á voltas á lo assavnetat. L' acció de amagar-se lo militar dintre l' arcoba es inmotivada ja que cap dona en la situació gens compromesa en que 's trova la Llússia, permetria tal imprudencia.

Deixant apart alguns d' aquets detalls, lo medi ambient que respira l' obra es encisador y trevallat á conciencia.

La execució acertada. Capdevila ensopegant lo tipo y portantse comedit, Labastida dihent be y á temps; la senyora Adela Clemente personificant discretament lo personatge y los senyor Pinós y Llano secundant bé.

L' obra siguié aplaudida y demanat l' autor.

J. XIMENO.

Argument per una sarsuela.
S' assegura l' èxit.

RECORT

D' aquellas nits tan ditxosas,
d' aquell constant besoteig,
del nostre viu xerroteig,
de tas paraulas melosas,
de tas frases carinyosas,
del teu enciser mirar,
del teu constant sospirar,
y en fi de aquell gran amor
me 'n queda sinó un recort:
¡lo reuma que vaig pescar!

RAFAEL CALVO

FELICITAT

Aquesta sols se concilia
 estantse sense fer res,
 entremix de la família
 ab salut y molts dinés.

SEVEY DE HORA

TARRASSA.—Diumenge 22 se representà en lo «Teatro del Retiro» la sarsuela *De Sant Pot al Polo Nort* per la companyia que dirigeix D. Francisco Puig y que forman part de la companyia las tiples Tula Loran y Enriqueta Soler.

X

SABADELL.—La companyia que dirigeix lo tan aplaudit primer actor D. Ricardo Simó, posà en escena la tarde del 22 en lo teatro «Euterpe», la preciosa comedia de D. A. Alfredo Moragas, *La vocació*.

La execució fou bona per part de la Srta. Llorente, Sra. Busutil y Srs. Simó Fagès, Bozzo, Llorente y Romeu.

En los «Campos de Recreo» la companyia del Sr. Tresols, diumenge al vespre posà en escena després de un drama castellà, la comedia del Sr. Llibre, *Lo que no vulgas per tu...*

La funció donada per la molt notable companyia del Sr. Simó en lo Teatro Euterpe terminà ab la parodia *La Nana* que agradà moltíssim.

F

GRANOLLERS.—Tampoch hi hagué funció en cap dels nostres teatros en lo dia 29. En lo «Café nuevo» se donà concert per la celebrada orquesta *La Catalana*, no cal dir que 'l local estava á vessar y aplausos extraordinaris á la orquesta.

La companyia de aficionats que dirigeix ab molt acert lo Sr. novellas (A.) esta ensejant per posar en escena en lo «Cassino de Granollers» lo drama en 3 actes de D. Frederich Soler, *Las joyas de la Roser*.

C.

A MA ESTIMADA

Cupido en mon tendre cor
 deixà una fletja clavada,
 que sols me causa dolor
 quan reb 'l escalf del amor
 que li dona ta mirada

P. ROVELLAT

CARTA

D' UN MANYÀ Á UNA NENA

Molt estimada Mercé:
 Per escriure 't eixa carta
 hi deixat en un recó
l' enclusa, 'l mall y la manca,
 junt ab lo ferro y martell
 y tota la roba blava.
 Aixís ja no soch manyà,
 sinó u' home ó una canalla
 qu' esta enamorat de tú,
 y fent ja prou temps qu' aguanta
 lo silenci y 'l sofriment.
 lo séu amor te declara
 demanant consolació
 qui no té un moment de calma,
 qui t' adora ab tot lo cor,
 qui per tú pateix y ho calla
 y espera ansiós el sí
 pera calmar á son ànima.

Si tú sabessis, Mercé,
 tot quant jo t' estimo, ingrata?
 Si sabessis lo que faig
 pensant ab tú?... ¡Quantas planxas,
 sense volguer, per tú hi fet!
 ¡Y tan bé com tú m' ho pagas!
 Está engrunat lo meu cor,
 que de *llimaduras* passa
 Y tant de patí per tú,
 están ja tan regiradas
 mas entranyas, que talment
 semblan cordas de guitarra
 ó bé *pl-ferro* del prim
 cargolat ab mil *rodanxas*.

Ho véus, Mercé, si es rahó
 d' esplicarte mas desgracias,
 que hi perdut ja lo *niell*,
 no 'm tinch dret, ni dins á l' aygua,
 lo meu cor no t' *compás*
 ni ma figura t' *escalre*.
 Estich del tot aburrit,
 hi perdut tota la gana
 y no sé que tinch de fer
 si tú, nena, ab tas paraulas
 no miras si pots calmar
 lo malestar que á mi 'm mata.

Mercé, no 'm *repblis lo clau*
 porque sinó caurè en basca!

UN A. VENDRELLENCH.

En lo folletí de aquest número comensa obra nova. Ha sigut la escullida «Lo quarto dels mals endressos», comedia en un acte, original del distingit escriptor don Conrat Roure. Aquesta obra ofereix la especialitat que en sa representació sols hi entran homes.

—Demà á las duas de la tarde en l' espayosa Sala de Llotja tindrà lloch la trentassisen Festa dels Jochs Florals.

—S' ha posat á la venda y poden fersen á nostra Administració las demandas que convinguin, lo monólech *Servius* original de D. J. Vidal Jumbert, del que

à son temps publicarem la ressenya de son estrenó que siguié molt satisfactori. Aquesta obreta, qu' está elegantment editada, se ven al preu de 2 rals.

—Diumenge passat al vespre, la Secció Recreativa de la Union Republicana celebrá una funció á benefici del soci don Joan Gisbert assistinthi numerosa concurrència. Las obras escullidas foren «La joya de la costa» y «Palos y á casa» que obtingueren un desempatxo ajustadíssim.

—Dissapte passat comensá lo Circo Ecuestre la temporada del present any, presentant una companyia composta de notabilitats en lo género de la casa. De aquestas y de las que anirán presentantse, nos ocuparém en los próximos números.

—Ha obtingut éxit en lo teatro Circo Barcelonés la sarsuela «Los celos de un cernetin ó El Harem del Sultán», que s' estrená dissapte passat.

—Ha sortit la sexta edició del conegut monólech «L' últim grabó», original del malhaurat actor Lleó Fontova. Se ven á 2 rals.

—Se ha publicat lo cartell del Segon Certámen literari convocat per lo Ateneo Tarrassench, quina festa se celebrarà lo dia 2 de Juliol en lo Teatro Principal de Tarrassa.

Forman lo Jurat calificador los senyors següents:

JOAQUIM M.^a DE PAZ, *President*.—FRANCESCH UBACH Y VINYETA.—FRANCISCO DE S. MASPONS Y LABRÓS.—BONAVENTURA BASSEGODA.—J. AYNÉ Y RABELL.—ALFONS SALLA.—P. AUTONELL Y GUARDIOLA, *Secretari*.

—Continúa essent extraordinari lo favor que 'l públich dispensa al Eldorado, ab motiu de las representacions de «La verbena de la Paloma.»

Dimecres s' estrená la sarsuela «Florin, 15. Principal», de la que sols agradà algun número musical.

—Segueixen en lo teatro Tivoli los ensaïjos de la opereta *Giroflé Giroflá*, en la que s' estrenará decorat del distingit escenógrafo Soler y Rovirosa.

—Avuy deu tenir lloch á Figueras lo reparto de premis del Certámen convocat per la Societat Erato. Si algú desitxa veure 'l Fallo, se trova en nostra Redacció.

CUL DE SACH

—¡Lladre, estafa!—cridaba un poeta perseguintne á un altre.

Detenen al que corria y portat al *cuartelillo*, pregunta lo guardia al que cridava:

—¿Qué le ha robado á usted?

—M' ha robat lo pensament d' una poesia

—Que le registren los bolsillos inmediatamente—diu seriament l' inspector.

LAS DUAS NOBLESAS

—Res... noy, avuy per tú y demá per mi...

LA PÀTRIA

¡Bé n' es de gran la terra!
 ¡Be 'n té d' amors lo cor!
 ¡Mes cap com lo de patria
 y es sols un tros de mon!

¡Oh patria catalana!
 Jo en tu obrí 'ls ulls al sol
 y en tu al entrá á la vida
 llensí mon primer plor
 Ab ta bonica parla
 vaig dir men primer mot,
 aquell dols mot de mãre
 que tant conhort me don'.
 Dels besos de tas brisas,
 que no 'n peidrè 'l recort,
 Deu vulla que al morirme
 senti las sensacions
 y après gronxin los arbres
 que ombregin lo trist lloch
 hont junt ab los meus avis
 jo hi fassí 'l darrer son.

¡Oh Patria! tas bellesas
 per tos fills més ho son,
 que en ellas lo cor troba
 los seus verdaders goigs.
 Per tot hi ha veus que parlen
 llenguatje lo més dols:
 mes tendres perfums tenen
 las primerencas flors;
 més be los aucells cantan;
 més frescas son las fonts;
 las nits son mes bonicas,
 mes esplendent lo sol;
 y aixó que en altrás terras
 igual que aquí hi es tot,
 d' allá hont s' ha vist al naixer
 no 's troba pas millor.

¡Oh Patria! ¡Dolsa Patria!
jo m' honro ab los teus llors;
son mevas tantas glorias
com has guanyat pel mon.
Las sombras dels teus arbres
que bressa 'l ventitjol,
son regalada cambra
en temps de xafagor.
Dessota aquellas brancas
á l' hora del mitj-jorn,
ma carinyosa mare
cercava son repós;
y mentres m' adormia
besant sas castas font-
tas glorias m' explicava
ao son cantá armoniós.

Oh Patria catalana,
patria de grans varons,
capdills que ab sos empresas
alsaren lo teu nom,
volgut de tots los pobles
somesos á dú jou;
com ells jo vull alsarte
fins á nivell del sol;
puig vull, que sias, Patria,
lo que vas esse un jorn,
mirall de pobles lliures,
y cástich de fellons,
que en mitx de tas montanyas,
entre olorosas flors,
hi te y jamay s' estroncan
la Llibertat sas fonts.

¡Oh Patria, Patria meval
gloria dels meus majors,
encar tos llors esmenta
lo vell apr'p del foch.
A voltas tremolantne
mormola valents mots
que 'l patri foch encenen
del vell que té al entorn.
Y al veure que la vida
deixa marcit son cos,
y cerca bella estada
en lo dels tendres noys,
sonriu y diu mirantsels:
—Ja pot venir la mort,
que 'l casal dels meus avis
no caurá pas per só!

¡Oh Patria! en cada pedra
hi tens escrit un nom;
un libre en cada casa,
un poema en cada mont.
Preseas de ta historia
son Puigmal y Montgrony;
orgull es de ta rassa
lo esbelt Poblet, ahont
los nostres reys y comptes
hi fan lo derrer son.
Y encar que 'l mon sorolli
lo monstre del vapor,
lo Montserrat per sempre
será lo port de tots,
que en ell las esperansas
hi va á cercar lo cor.

Oh Patria! Deu ño vullgui

que 'm robin ton amor,
y en extrangera terra
acabi los meus jorns.
Si trista n' es la vida
sens l' escalf del teu sol,
què trista deu ser l' hqra
que 'ns ve á cercar la mort.
De tos jardins les fiayres,
lo cant dels rossinyols,
de l' ona l' armonia,
de ta historia 'ls recorts,
no pot ningú explicarsho
ni entendre 'l seu valor,
sino 'ls que lluny la patria
miran pondres lo sol.

Be n' es de gran la terra!
Be 'n sent d' amors lo cor!
mes cap com lo de Patria
y es sols un tres de mon!

SIMÓN ALSINA Y CLÓS.

INTRINGULIS

Buscar una paraula que anantli trayent una lletra del
darrera dongui los resultats sigüents:

- 1.ª Ciutat Italiana
- 2.ª Poble Catalá
- 3.ª Número
- 4.ª Nota musical
- 5.ª Consonant

MANEL CAMPANYÀ

TARGETA

STA. ELENA BLY

ADRA.

Combinar lo titul de un drama

J. C. P.

GEROGLIFICH

V O T

I I

I I T I I

Las soluciones en lo número próxim.

Soluciones als Enigma insertats en lo número 116

TARGETA.—Pe pares á fills

GEROGLIFICH.—Per novenas las beatas.

Correspondencia

De lo que s' ha rebut quedan admesos treballs dels senyors:
J. T. R., Mariano Colom, Matias Ruiz, Anton Galceran Py, Un
que comensa, Ventura Rafecas y N. Juli.

AVIS

Se concedeix un plasso de 10 dias pera la
encuadernació de totas las obras publicadas
en lo folletí. Condiciones las de costum.